

جهت اطلاع مدیران عامل محترم کلیه بانک های دولتی، غیر دولتی، شرکت دولتی پست بانک و مؤسسات اعتباری غیر بانکی ارسال می گردد.

با سلام؛

احتراماً، همان گونه که استحضار دارند مطالبات غیر جاری و نحوه وصول آن در سال های اخیر همواره یکی از موضوعات مهم و چالشی در نظام بانکی کشور بوده است. افزایش سطح مطالبات غیر جاری بانکی نه تنها می تواند سلامت هر یک از بانک ها و مؤسسات اعتباری غیر بانکی کشور را با تهدید مواجه نماید بلکه در سطح کلان نیز به کاهش قدرت اعتباردهی شبکه بانکی و به دنبال آن تنگنای اعتباری بانک ها و مآلاً با عنایت به بانک محور بودن نظام تأمین مالی در کشورمان، کاهش رشد اقتصادی خواهد انجامید. متأسفانه در سال های اخیر، مطالبات غیر جاری رشد قابل توجهی داشته که این امر منجر به تضعیف توان اعتباردهی بانک ها به دلیل عدم بازگشت بخش قابل ملاحظه ای از منابع تخصیصی، کاهش کیفیت دارایی های مؤسسات اعتباری و نیز افزایش ریسک هایی از قبیل ریسک نقدینگی و ریسک اعتباری شده است. لذا در صورت عدم اتخاذ تدابیر پیش گیرانه و مؤثر، این مهم تبعات جبران ناپذیری در پی خواهد داشت.

بر این اساس و با عنایت به تکلیف مقرر در بند (ت) ماده (۱۳) تصویب نامه شماره ۴۹۵۱۵/۱۱۸۳۳۲ مورخ ۱۳۹۳/۶/۲۱ هیأت محترم وزیران دایر بر لزوم بازنگری آیین نامه «وصول مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک الوصول مؤسسات اعتباری (ارزی و ریالی)» با رویکرد تسریع و تسهیل وصول مطالبات غیر جاری بانک ها و همچنین کمک و مساعدت به بنگاه های اقتصادی که طی سالیان اخیر بنا به دلایل و عللی خارج از اراده شان، موفق به ایفای به موقع تعهدات خود نشده اند، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران آیین نامه مذکور را با امعان نظر به شرایط خطیر حال حاضر کشور و هم راستا با تلاش ها و اقدامات دولت محترم برای تسهیل فعالیت های اقتصادی، خروج از رکود و ایجاد رونق اقتصادی در کشور از یک سو و اتخاذ تمهیدات لازم به منظور جلوگیری از افزایش حجم مطالبات غیر جاری و وصول هرچه سریع تر مطالبات شبکه بانکی کشور از سوی دیگر و همچنین در چارچوب قانون

تهران - بهار سردار - پلاک ۱۸، تلفن: ۲۹۹۵۱

کد پستی: ۳۲۱۱۱ - ۱۵۴۹۶، فاکس: ۵۶۷۳۵۶۷۳، پست الکترونیک: www.cbi.ir

بسمه تعالی

«آیین نامه وصول مطالبات غیر جاری مؤسسات اعتباری (ریالی و ارزی)»

به استناد بند (ب) از ماده (۱۱) قانون پولی و بانکی کشور مصوب تیرماه ۱۳۵۱ و با هدف کاهش حجم مطالبات غیر جاری و وصول هرچه سریع تر آنها، «آیین نامه وصول مطالبات غیر جاری مؤسسات اعتباری (ریالی و ارزی)» که از این پس به اختصار «آیین نامه» نامیده می شود، تدوین می گردد:

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات و عبارات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

۱-۱- بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران؛

۱-۲- مؤسسه اعتباری: بانک یا مؤسسه اعتباری غیربانکی که به موجب قانون یا با مجوز بانک

مرکزی تأسیس شده و تحت نظارت بانک مرکزی می باشد؛

۱-۳- مشتریان: اشخاص حقیقی، اشخاص حقوقی، مدیر عامل و اعضای هیئت مدیره اشخاص

حقوقی (تا زمان تصدی سمت) به طور مستقل و دو یا چند شخص حقیقی یا حقوقی که به

واسطه برخورداری از روابط مالکیتی، مدیریتی، مالی، کنترلی و یا به هر نحو دیگری

می توانند مؤسسه اعتباری را در معرض ریسک قرار دهند، بدین ترتیب که مشکلات یکی

از آنها بتواند به دیگری تسری یابد و منجر به عدم بازپرداخت یا ایفای به موقع

تسهیلات و یا تعهدات آنها شود؛

۱-۴- مشتریان خوش حساب: مشتریانی که ظرف دو سال گذشته علی رغم دریافت تسهیلات و یا

استفاده از خدمات بانکی در هیچ یک از مؤسسات اعتباری، بدهی غیر جاری (اعم از ارزی و

یا ریالی) نداشته باشند؛

۱-۵- مطالبات: اعم از مطالبات ریالی از قبیل تسهیلات اعطایی به اشخاص حقیقی و حقوقی،

بدهی مشتریان در خصوص اعتبارات اسنادی و ضمانت نامه های پرداخت شده و بروات

ارزی مدت دار پرداخت شده و پیش پرداخت در خصوص خرید اموال معاملات، اموال

خریداری شده در خصوص عقود، کالاهای معاملات سلف، کار در جریان جعاله و خرید دین

و ... ، مطالبات ارزی از قبیل ارز تنخواه صادراتی به شرح تعریف شده در بند (۱-۶) و

تسهیلات ارزی به استثنای بدهی مشتریان بابت تسهیلات دریافتی از محل حساب ذخیره

ارزی، می باشد؛

۱-۶- ارزش تنخواه صادراتی: تسهیلات ارزی که به موجب تبصره (۲۹) قانون برنامه اول توسعه

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۶۸ - توسط دولت برای تشویق و حمایت صادرات کالاهای غیرنفتی و منحصرأ برای واردات اولیه و کمکی و قطعات و لوازم برای تولید و صدور کالاهای غیرنفتی و همچنین صدور ضمانت‌نامه‌های صادراتی و خدمات خارج از کشور پس از دریافت تضمین مبنی بر برگشت ارزش اعطایی با اهداف صادراتی برنامه در اختیار صادرکننده قرار گرفته است. بانک توسعه صادرات ایران به موجب مفاد قوانین برنامه‌های دوم و سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و نیز قوانین بودجه از جمله قانون بودجه سال ۱۳۸۶ موظف شده است که این وجوه را وصول و به عنوان سرمایه دولت نزد بانک منظور و از محل آن مجدداً به صادرکنندگان تسهیلات پرداخت نماید؛

۱-۷- مطالبات جاری: مطالبات طبقه‌بندی شده در طبقه جاری بر اساس «دستورالعمل طبقه‌بندی

دارایی‌های مؤسسات اعتباری» (موضوع بخشنامه شماره م/ب/۲۸۲۳ مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۵ بانک مرکزی)؛

۱-۸- مطالبات غیرجاری: مطالبات طبقه‌بندی شده در طبقات سررسید گذشته، معوق و

مشکوک‌الوصول بر اساس «دستورالعمل طبقه‌بندی دارایی‌های مؤسسات اعتباری» (موضوع بخشنامه شماره م/ب/۲۸۲۳ مورخ ۱۳۸۵/۱۲/۵ بانک مرکزی)؛

ماده ۲- مؤسسه اعتباری موظف است حداکثر ظرف مدت شش ماه طبق این آیین‌نامه، برنامه نرم‌افزاری

مطالبات خود را به گونه‌ای اصلاح نماید که انتقال مانده آن به مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول به صورت نرم‌افزاری و خودکار انجام شود. ارایه تمامی خدمات و تسهیلات بانکی منوط به ارایه شماره ملی، کدپستی و شناسه ملی اشخاص حقوقی است تا اعمال تصمیمات مقرر در این آیین‌نامه براساس مشخصات یادشده کاملاً به صورت الکترونیکی انجام شود.

ماده ۳- مؤسسه اعتباری موظف است اطلاعات مربوط به مطالبات جاری و غیرجاری مشتریان (شامل

مبلغ و نوع مطالبات) را به صورت مستمر به بانک مرکزی در چارچوب ضوابط ابلاغی از سوی آن بانک ارسال نماید. در صورت تقاضای مؤسسات اعتباری در اجرای ماده (۴) این آیین‌نامه، بانک مرکزی اطلاعات موردنیاز را در اختیار آن‌ها قرار خواهد داد.

ماده ۴- مؤسسه اعتباری موظف است قبل از اعطای هرگونه تسهیلات یا ایجاد تعهدات، با استعلام از بانک مرکزی، مانده بدهی اعم از جاری یا غیرجاری مشتریان به شبکه بانکی را برای اتخاذ تصمیم نسبت به تقاضای اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات مدنظر قرار دهد.

ماده ۵- مؤسسه اعتباری باید سیستمی را در تمامی شعب طراحی نماید که بر مبنای آن امکان جمع‌آوری اطلاعات (شامل مطالبات جاری و غیرجاری)، پایش تغییرات و آرایه گزارش‌های به موقع در مورد پرتفوی مطالبات، جهت اقدامات مؤثر فراهم شود.

ماده ۶- مؤسسه اعتباری موظف است ضمن رعایت ضوابط در پرداخت تسهیلات، نظارت بر عملیات تعهدی گیرندگان تسهیلات را در اولویت امور قرار داده و برنامه‌ریزی در رعایت انضباط برای پیگیری وصول مطالبات را در دستور کار خود قرار دهد.

تبصره - مؤسسه اعتباری می‌تواند برای بهبود عملکرد وصول مطالبات خود از تمامی ظرفیت‌های داخل و خارج از مؤسسه در امر وصول مطالبات استفاده نماید.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری موظف است کمیته‌ای دائمی را به منظور سیاست‌گذاری، پیگیری وصول مطالبات غیرجاری و تهیه گزارش‌های مربوط به آن تشکیل دهد.

تبصره ۱- کمیته یادشده موظف است نتیجه اقدامات انجام شده و روند وصول مطالبات را به صورت ماهانه به بانک مرکزی گزارش نماید.

تبصره ۲- کمیته یادشده بر فعالیت‌های اداره حقوقی (در زمینه وصول مطالبات غیرجاری)، واحد سازمانی وصول مطالبات غیرجاری و خدمات مؤسسات و افراد خارج از مؤسسه اعتباری نظارت خواهد داشت.

ماده ۸- مؤسسه اعتباری باید به محض شناسایی مطالبات غیرجاری بیش از یک میلیارد (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال، اطلاعات تکمیلی را در مورد مشتری از جمله بررسی وضعیت ضامنین، وضعیت مالی و سایر فعالیت‌های وی جمع‌آوری و مراتب را به بانک مرکزی برای اطلاع سایر مؤسسات اعتباری ارسال نماید.

تبصره - مسئولیت صحت و سقم اطلاعات موضوع این ماده بر عهده مؤسسه اعتباری می‌باشد.

ماده ۹- مؤسسات اعتباری می‌توانند ضمن توافق با یکدیگر و اتخاذ تدابیر حقوقی، وصول مطالبات را از بدهکارانی که به چند مؤسسه اعتباری بدهی دارند به مؤسسه اعتباری که بیشترین مطالبه یا بیشترین وثیقه را دارد، واگذار نمایند و مراتب را طی گزارشی به اطلاع بانک مرکزی برسانند.

ماده ۱۰- مؤسسه اعتباری می‌تواند در رابطه با مشتریان خوش حساب، شیوه‌های تشویقی از قبیل موارد ذیل را در چارچوب ضوابط مقرر اعمال کند:

۱-۱۰- در اولویت قراردادن مشتری برای دریافت تسهیلات و یا خدمات بانکی.

۲-۱۰- تخفیف در نرخ کارمزد ارایه خدمات بانکی

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است در مورد مشتریان بدحسابی که مجموع بدهی غیرجاری آن‌ها در تمام مؤسسات اعتباری بیش از پانزده درصد مانده بدهی (شامل اصل و سود تسهیلات) باشد تا تسویه تمام بدهی غیرجاری موارد زیر را اعمال نماید:

۱-۱۱- دریافت وجه التزام تأخیر تأدیه دین، به موجب قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۵) قانون

عملیات بانکی بدون ربا - مصوب ۱۳۷۶ - مطابق مفاد ماده (۱۷) آیین‌نامه؛

۲-۱۱- عدم اعطای هرگونه تسهیلات (اعم از ارزی و ریالی)؛

۳-۱۱- عدم گشایش اعتبارات اسنادی به استثناء مواردی که مشتری معادل صد درصد (۱۰۰٪)

مبلغ اعتبار گشایش شده را به عنوان پیش‌پرداخت تأمین نماید؛

۴-۱۱- عدم تحویل دسته چک و افتتاح حساب جاری جدید.

تبصره ۱- مؤسسه اعتباری موظف است قبل از اعطای تسهیلات بانکی و یا انجام خدمات بانکی موضوع بندهای (۲-۱۱) الی (۴-۱۱) این ماده، نسبت به بدحساب بودن مشتری و عدم محرومیت متقاضی از این خدمات در سایر مؤسسات اعتباری، از بانک مرکزی استعلام نماید.

تبصره ۲- مشتریانی که مجموع بدهی غیرجاری آن‌ها در تمام مؤسسات اعتباری کمتر از پنج میلیارد ریال باشد، مشمول محرومیت‌های موضوع بندهای (۲-۱۱) الی (۴-۱۱) این ماده نمی‌شوند.

ماده ۱۲- مؤسسه اعتباری مکلف است، در صورت درخواست واحدهای تولیدی که به دلیل شرایط کشور، طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ دچار مشکل و دارای بدهی غیرجاری گردیده‌اند و تا کنون

تسهیلات خود را استمهال ننموده‌اند، بدهی غیرجاری آن‌ها را با تأیید هیأت مدیره برای یک بار و با دوره تنفس شش ماهه و بازپرداخت سه ساله با رعایت ضوابط ابلاغی بانک مرکزی امهال نمایند. جرایم متعلق به بدهی غیرجاری موضوع این ماده به صورت جداگانه محاسبه و در انتهای دوره بازپرداخت و در صورت انجام تعهدات توسط بنگاه تولیدی به طور به موقع مشمول بخشودگی می‌گردد.

تبصره - صرفاً واحدهای تولیدی که حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ ابلاغ «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» بدهی غیرجاری خود را تعیین تکلیف نمایند، مشمول حکم این ماده می‌باشند.

ماده ۱۳- مؤسسه اعتباری موظف است، بدهی‌های غیرجاری واحدهای تولیدی دارای مصوبه از «کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید» موضوع مصوبه شماره ۱۸۱۱/ت/۵۰۷۲۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۲/۱۶ هیأت محترم وزیران که تاکنون تسهیلات خود را استمهال ننموده‌اند، برای یک بار و به مدت سه سال با رعایت ضوابط ابلاغی بانک مرکزی امهال نماید.

ماده ۱۴- مؤسسه اعتباری می‌تواند با تأیید هیأت مدیره و صرفاً برای یک بار نسبت به امهال بدهی‌های غیرجاری سایر مشتریان در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی اقدام نماید.

ماده ۱۵- مؤسسه اعتباری مجاز به تغییر طبقه تسهیلات امهالی به طبقه تسهیلات جاری، مادامی که حداقل ۲۰ درصد از کل مبلغ بدهی (اصل و سود) تسهیلات‌گیرنده وصول نگردیده است، نمی‌باشد. پس از وصول حداقل ۲۰ درصد از کل مبلغ قرارداد تسهیلات امهالی و در صورت عدم هر گونه نکول در ایفای تعهدات از جانب مشتری، مؤسسه اعتباری می‌تواند نسبت به انتقال تسهیلات مذکور به طبقه تسهیلات جاری اقدام نماید.

ماده ۱۶- چنانچه بنا به تشخیص هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، مشتری حداقل ۱۰ درصد از مانده بدهی خود (شامل اصل و سود) ناشی از تسهیلات امهالی موضوع مواد (۱۲) و (۱۳) و حداقل ۲۰ درصد مانده بدهی خود (شامل اصل و سود) ناشی از تسهیلات امهالی موضوع ماده (۱۴) را به صورت دفعی یا اقساطی به مؤسسه اعتباری پرداخت نماید، مشمول محرومیت‌های موضوع بندهای (۱۱-۲) الی (۱۱-۴) ذیل ماده (۱۱) این آیین‌نامه نمی‌شود.

ماده ۱۷- مؤسسه اعتباری موظف است در قراردادهای اعطای تسهیلات بانکی، دریافت وجه التزام تأخیر تأدیه دین را به صورت شرط ضمن عقد، برای تمامی تسهیلات ریالی و ارزی از تاریخ سررسید

و نسبت به مانده بدهی، علاوه بر نرخ سود مندرج در قرارداد تسهیلات اعطایی در قالب عقود غیرمشارکتی یا نرخ بازده مورد انتظار تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی معادل شش درصد (۶٪) درج نماید.

تبصره - بدهی موضوع این ماده شامل اصل تسهیلات اعطایی و سود تسهیلات اعطایی در قالب عقود غیرمشارکتی یا بازده مورد انتظار تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی می‌باشد.

ماده ۱۸ - مؤسسه اعتباری مجاز است با تصویب هیأت مدیره، در صورت تسویه کامل بدهی توسط مشتری موضوع مواد (۱۳) و (۱۴)، نسبت به بخشش وجه التزام تأخیر تأدیه دین، حداکثر به میزان مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام تأخیر تأدیه دین با نرخ سود مندرج در قرارداد تسهیلات اعطایی در قالب عقود غیرمشارکتی یا نرخ بازده مورد انتظار تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی اقدام نماید.

ماده ۱۹ - مؤسسه اعتباری موظف است به منظور کاهش مطالبات غیرجاری، از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه قراردادهای اعطای تسهیلات بانکی را به گونه‌ای منعقد نماید که مشتری، ضامن و یا ضامنین با شرط ضمن عقد به طور غیرقابل رجوع به مؤسسه اعتباری اختیار دهند که هرگونه مطالبات مستقیم خود را پس از سررسید و در صورت عدم پرداخت، از موجودی قابل برداشت هر یک از حساب‌های انفرادی مشتری و یا ضامنین (ریالی و ارزی)، اموال و اسناد آنان نزد مؤسسه اعتباری رأساً و بدون نیاز به حکم قضایی یا اجرایی برداشت نموده و به حساب بدهی مشتری منظور نماید. مشتری، ضامن و یا ضامنین در صورت اقدام مؤسسه اعتباری به شرح یادشده حق هرگونه اعتراض و طرح دعوی را از خود سلب می‌نمایند.^۱

تبصره - مؤسسه اعتباری موظف است معادل ریالی موجودی حساب‌های ارزی مشتری، ضامن و یا ضامنین را با استفاده از نرخ ارز روزانه اعلامی در پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی محاسبه نماید.

ماده ۲۰ - مؤسسه اعتباری موظف است، فهرست مطالبات غیرجاری بیش از پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا معادل ارزی آن، جزییات اطلاعات بدهکاران مزبور و گزارش عملکرد خود (براساس برنامه زمان‌بندی مصوب هیئت مدیره برای وصول مطالبات غیرجاری در هر مورد) را به صورت ماهانه به بانک مرکزی منعکس نماید.

^۱ - اصلاح شده بر اساس رأی قطعی شماره ۶۴ مورخ ۱۳۹۸/۱/۲۰ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری؛

ماده ۲۱- مؤسسه اعتباری موظف است با اتخاذ تدابیر لازم نسبت به اطلاع رسانی مناسب در خصوص مفاد این آیین نامه به تمامی مشتریان اقدام نماید.

ماده ۲۲- ارقام مندرج در مواد (۸)، (۱۱) و (۲۰) در صورت لزوم توسط بانک مرکزی مورد تجدیدنظر قرار می گیرد.

ماده ۲۳- مؤسسه اعتباری، در صورت تخلف از مفاد این آیین نامه مشمول مجازات های انتظامی موضوع ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور می شود.

این آیین نامه در ۲۳ ماده و ۹ تبصره در یک هزار و دویست و ششمین جلسه مورخ ۱۳۹۴/۰۶/۱۰ به تصویب شورای پول و اعتبار رسید و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراء می باشد.

رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و مصوبه شماره ۱۸۱۱/ت/۵۰۷۲۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۲/۱۶ هیأت محترم وزیران موضوع «کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید» آیین‌نامه مذکور را مورد بازنگری قرار داد و پس از طرح و بررسی در یکهزار و دویست و ششمین جلسه مورخ ۱۳۹۴/۰۶/۱۰ شورای پول و اعتبار تصویب شد که نسخه‌ای از آن به شرح پیوست ایفاد می‌گردد.

اهم اصلاحات انجام شده در آیین‌نامه یاد شده نسبت به آیین‌نامه قبلی به شرح ذیل می‌باشد:

❖ اصلاح تعاریف برخی از اصطلاحات یکبار رفته در آیین‌نامه حاضر در جهت تطابق و یکنواختی هر چه بیشتر با سایر مقررات؛

❖ افزایش سقف مبلغ بدهی غیرجاری از پانصد میلیون ریال به پنج میلیارد ریال به منظور اعمال محدودیت‌هایی از قبیل عدم اعطای تسهیلات اعم از ریالی و ارزی در ارتباط با مشتریان دارای بدهی غیرجاری؛

❖ امهال بدهی غیرجاری واحدهای تولیدی که طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ بدلیل شرایط کشور دچار مشکل شده و دارای بدهی غیرجاری گردیده‌اند و تاکنون تسهیلات خود را استمهال ننموده‌اند؛

❖ امهال بدهی غیرجاری واحدهای تولیدی دارای مصوبه از «کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید» موضوع مصوبه شماره ۱۸۱۱/ت/۵۰۷۲۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۲/۱۶ هیأت محترم وزیران که تاکنون تسهیلات خود را استمهال ننموده‌اند؛

❖ امکان تغییر طبقه تسهیلات امهالی به طبقه تسهیلات جاری با پرداخت ۲۰ درصد از کل مبلغ قرارداد تسهیلات امهالی و در صورتی که مشتری در ایفای تعهدات خود نکول ننماید؛

❖ رفع محرومیت‌ها از مشتریان دارای بدهی غیرجاری، در صورتی که مشتری حداقل ۱۰ یا ۲۰ درصد از مانده بدهی خود (بسته به نوع بنگاه اقتصادی) را پس از امهال طبق شرایط مقرر در آیین‌نامه به صورت دفعی یا اقساطی پرداخت نماید؛

❖ حذف نرخ‌های وجه‌التزام تأخیر تأدیه دین به صورت پلکانی بر اساس طبقه مطالبات (شامل سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول) در دامنه شش الی چهارده درصد به علاوه نرخ سود تسهیلات (موضوع ماده (۱۲) آیین‌نامه فعلی) و تعیین نرخ وجه‌التزام واحد برای تمامی طبقات

مطالبات به میزان نرخ سود و نرخ بازده مورد انتظار تسهیلات به ترتیب در تسهیلات اعطایی بر مبنای عقود مشارکتی و عقود غیرمشارکتی به علاوه شش درصد؛
❖ حذف اخذ تعهد از افراد تحت تکفل تسهیلات گیرنده به جهت وصول مطالبات از آنها در صورت عدم بازپرداخت تسهیلات اعطایی توسط مشتری؛

در خاتمه، ضمن این که انتظار می رود با تدابیر و مشوق های کم نظیر مقرر در آیین نامه موصوف، تسهیلات گیرندگان دارای بدهی غیرجاری نیز با استقبال از همراهی و همکاری بی شائبه و دلسوزانه اعضای محترم شورای پول و اعتبار و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و نشان دادن حسن نیت خود، تمامی تلاش ها و مساعی ممکن را برای تعیین تکلیف بدهی های غیرجاری خود نزد شبکه بانکی کشور معمول دارند، شایسته است شبکه بانکی کشور نیز با تمهید و اتخاذ تدابیر لازم، وضعیت فعلی مطالبات غیرجاری بانک ها را که به هیچ وجه در تراز و شأن نظام بانکی جمهوری اسلامی ایران به عنوان طلایه دار و پیشرو انجام عملیات بانکی بر پایه موازین شرع مقدس نمی باشد، بهبود بخشند.

ضمن اعلام این که از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، تمامی ضوابط و مقررات مغایر قابل استناد نمی باشد، خواهشمند است دستور فرمایند، مراتب به قید تسریع به تمامی واحدهای ذی ربط ابلاغ و بر حسن اجرای آن تأکید و نظارت دقیق معمول و نسخه ای از بخشنامه ابلاغی به واحدهای تابعه به مدیریت

کل نظارت بر بانک ها و مؤسسات اعتباری بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ارسال گردد. ۲۵۲۸۳۳۲/

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

حمیدرضا غنی آبادی

۳۸۱۶

عبدالمهدی ارجمند نژاد

۳۲۱۵-۰۲

پیوست: ۴ برگ

تهران - بلوار میرزاکاد - پلاک ۱۲۸، تلفن: ۲۱۱۵۱

کد پستی: ۳۲۱۱۱-۱۵۴۱۶، فاکس: ۶۶۷۲۵۶۷۴، سایت اینترنتی: www.cbi.ir

ماده ۴- مؤسسه اعتباری موظف است قبل از اعطای هرگونه تسهیلات یا ایجاد تعهدات، با استعلام از بانک مرکزی، مانده بدهی اعم از جاری یا غیرجاری مشتریان به شبکه بانکی را برای اتخاذ تصمیم نسبت به تقاضای اعطای تسهیلات یا ایجاد تعهدات مدنظر قرار دهد.

ماده ۵- مؤسسه اعتباری باید سیستمی را در تمامی شعب طراحی نماید که بر مبنای آن امکان جمع‌آوری اطلاعات (شامل مطالبات جاری و غیرجاری)، پایش تغییرات و آرایه گزارش‌های به موقع در مورد پرتفوی مطالبات، جهت اقدامات مؤثر فراهم شود.

ماده ۶- مؤسسه اعتباری موظف است ضمن رعایت ضوابط در پرداخت تسهیلات، نظارت بر عملیات تعهدی گیرندگان تسهیلات را در اولویت امور قرار داده و برنامه‌ریزی در رعایت انضباط برای پیگیری وصول مطالبات را در دستور کار خود قرار دهد.

تبصره - مؤسسه اعتباری می‌تواند برای بهبود عملکرد وصول مطالبات خود از تمامی ظرفیت‌های داخل و خارج از مؤسسه در امر وصول مطالبات استفاده نماید.

ماده ۷- مؤسسه اعتباری موظف است کمیته‌ای دائمی را به منظور سیاست‌گذاری، پیگیری وصول مطالبات غیرجاری و تهیه گزارش‌های مربوط به آن تشکیل دهد.

تبصره ۱- کمیته یادشده موظف است نتیجه اقدامات انجام شده و روند وصول مطالبات را به صورت ماهانه به بانک مرکزی گزارش نماید.

تبصره ۲- کمیته یادشده بر فعالیت‌های اداره حقوقی (در زمینه وصول مطالبات غیرجاری)، واحد سازمانی وصول مطالبات غیرجاری و خدمات مؤسسات و افراد خارج از مؤسسه اعتباری نظارت خواهد داشت.

ماده ۸- مؤسسه اعتباری باید به محض شناسایی مطالبات غیرجاری بیش از یک میلیارد (۱/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال، اطلاعات تکمیلی را در مورد مشتری از جمله بررسی وضعیت ضامنین، وضعیت مالی و سایر فعالیت‌های وی جمع‌آوری و مراتب را به بانک مرکزی برای اطلاع سایر مؤسسات اعتباری ارسال نماید.

تبصره - مسئولیت صحت و سقم اطلاعات موضوع این ماده بر عهده مؤسسه اعتباری می‌باشد.

ماده ۹- مؤسسات اعتباری می‌توانند ضمن توافق با یکدیگر و اتخاذ تدابیر حقوقی، وصول مطالبات را از بدهکارانی که به چند مؤسسه اعتباری بدهی دارند به مؤسسه اعتباری که بیشترین مطالبه یا بیشترین وثیقه را دارد، واگذار نمایند و مراتب را طی گزارشی به اطلاع بانک مرکزی برسانند.

ماده ۱۰- مؤسسه اعتباری می‌تواند در رابطه با مشتریان خوش حساب، شیوه‌های تشویقی از قبیل موارد ذیل را در چارچوب ضوابط مقرر اعمال کند:

۱-۱۰- در اولویت قراردادن مشتری برای دریافت تسهیلات و یا خدمات بانکی.

۲-۱۰- تخفیف در نرخ کارمزد ارایه خدمات بانکی

ماده ۱۱- مؤسسه اعتباری موظف است در مورد مشتریان بدحسابی که مجموع بدهی غیرجاری آن‌ها در تمام مؤسسات اعتباری بیش از پانزده درصد مانده بدهی (شامل اصل و سود تسهیلات) باشد تا تسویه تمام بدهی غیرجاری موارد زیر را اعمال نماید:

۱-۱۱- دریافت وجه‌التزام تأخیر تأدیه دین، به موجب قانون الحاق دو تبصره به ماده (۱۵) قانون

عملیات بانکی بدون ربا - مصوب ۱۳۷۶ - مطابق مفاد ماده (۱۷) آیین‌نامه؛

۲-۱۱- عدم اعطای هرگونه تسهیلات (اعم از ارزی و ریالی)؛

۳-۱۱- عدم گشایش اعتبارات اسنادی به استثناء مواردی که مشتری معادل صد درصد (۱۰۰٪)

مبلغ اعتبار گشایش شده را به عنوان پیش‌پرداخت تأمین نماید؛

۴-۱۱- عدم تحویل دسته چک و افتتاح حساب جاری جدید.

تبصره ۱- مؤسسه اعتباری موظف است قبل از اعطای تسهیلات بانکی و یا انجام خدمات بانکی موضوع بندهای (۲-۱۱) الی (۴-۱۱) این ماده، نسبت به بدحساب بودن مشتری و عدم محرومیت متقاضی از این خدمات در سایر مؤسسات اعتباری، از بانک مرکزی استعلام نماید.

تبصره ۲- مشتریانی که مجموع بدهی غیرجاری آن‌ها در تمام مؤسسات اعتباری کمتر از پنج میلیارد ریال باشد، مشمول محرومیت‌های موضوع بندهای (۲-۱۱) الی (۴-۱۱) این ماده نمی‌شوند.

ماده ۱۲- مؤسسه اعتباری مکلف است، در صورت درخواست واحدهای تولیدی که به دلیل شرایط کشور، طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ دچار مشکل و دارای بدهی غیرجاری گردیده‌اند و تا کنون

تسهیلات خود را استمهال ننموده‌اند، بدهی غیرجاری آن‌ها را با تأیید هیأت مدیره برای یک بار و با دوره تنفس شش ماهه و بازپرداخت سه ساله با رعایت ضوابط ابلاغی بانک مرکزی امهال نمایند. جرایم متعلق به بدهی غیرجاری موضوع این ماده به صورت جداگانه محاسبه و در انتهای دوره بازپرداخت و در صورت انجام تعهدات توسط بنگاه تولیدی به طور به موقع مشمول بخشودگی می‌گردد.

تبصره - صرفاً واحدهای تولیدی که حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ ابلاغ «قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور» بدهی غیرجاری خود را تعیین تکلیف نمایند، مشمول حکم این ماده می‌باشند.

ماده ۱۳- مؤسسه اعتباری موظف است، بدهی‌های غیرجاری واحدهای تولیدی دارای مصوبه از «کارگروه تسهیل و رفع موانع تولید» موضوع مصوبه شماره ۱۸۱۱/ت/۵۰۷۲۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۲/۱۶ هیأت محترم وزیران که تاکنون تسهیلات خود را استمهال ننموده‌اند، برای یک بار و به مدت سه سال با رعایت ضوابط ابلاغی بانک مرکزی امهال نماید.

ماده ۱۴- مؤسسه اعتباری می‌تواند با تأیید هیأت مدیره و صرفاً برای یک بار نسبت به امهال بدهی‌های غیرجاری سایر مشتریان در چارچوب ضوابط ابلاغی بانک مرکزی اقدام نماید.

ماده ۱۵- مؤسسه اعتباری مجاز به تغییر طبقه تسهیلات امهالی به طبقه تسهیلات جاری، مادامی که حداقل ۲۰ درصد از کل مبلغ بدهی (اصل و سود) تسهیلات‌گیرنده وصول نگردیده است، نمی‌باشد. پس از وصول حداقل ۲۰ درصد از کل مبلغ قرارداد تسهیلات امهالی و در صورت عدم هر گونه نکول در ایفای تعهدات از جانب مشتری، مؤسسه اعتباری می‌تواند نسبت به انتقال تسهیلات مذکور به طبقه تسهیلات جاری اقدام نماید.

ماده ۱۶- چنانچه بنا به تشخیص هیأت مدیره مؤسسه اعتباری، مشتری حداقل ۱۰ درصد از مانده بدهی خود (شامل اصل و سود) ناشی از تسهیلات امهالی موضوع مواد (۱۲) و (۱۳) و حداقل ۲۰ درصد مانده بدهی خود (شامل اصل و سود) ناشی از تسهیلات امهالی موضوع ماده (۱۴) را به صورت دفعی یا اقساطی به مؤسسه اعتباری پرداخت نماید، مشمول محرومیت‌های موضوع بندهای (۱۱-۲) الی (۱۱-۴) ذیل ماده (۱۱) این آیین‌نامه نمی‌شود.

ماده ۱۷- مؤسسه اعتباری موظف است در قراردادهای اعطای تسهیلات بانکی، دریافت وجه التزام تأخیر تأدیه دین را به صورت شرط ضمن عقد، برای تمامی تسهیلات ریالی و ارزی از تاریخ سررسید

و نسبت به مانده بدهی، علاوه بر نرخ سود مندرج در قرارداد تسهیلات اعطایی در قالب عقود غیرمشارکتی یا نرخ بازده مورد انتظار تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی معادل شش درصد (۶٪) درج نماید.

تبصره - بدهی موضوع این ماده شامل اصل تسهیلات اعطایی و سود تسهیلات اعطایی در قالب عقود غیرمشارکتی یا بازده مورد انتظار تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی می‌باشد.

ماده ۱۸ - مؤسسه اعتباری مجاز است با تصویب هیأت مدیره، در صورت تسویه کامل بدهی توسط مشتری موضوع مواد (۱۳) و (۱۴)، نسبت به بخشش وجه التزام تأخیر تأدیه دین، حداکثر به میزان مابه‌التفاوت نرخ وجه التزام تأخیر تأدیه دین با نرخ سود مندرج در قرارداد تسهیلات اعطایی در قالب عقود غیرمشارکتی یا نرخ بازده مورد انتظار تسهیلات اعطایی در قالب عقود مشارکتی اقدام نماید.

ماده ۱۹ - مؤسسه اعتباری موظف است به منظور کاهش مطالبات غیرجاری، از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه قراردادهای اعطای تسهیلات بانکی را به گونه‌ای منعقد نماید که مشتری، ضامن و یا ضامنین با شرط ضمن عقد به طور غیرقابل رجوع به مؤسسه اعتباری اختیار دهند که هرگونه مطالبات مستقیم خود را پس از سررسید و در صورت عدم پرداخت، از موجودی قابل برداشت هر یک از حساب‌های انفرادی مشتری و یا ضامنین (ریالی و ارزی)، اموال و اسناد آنان نزد مؤسسه اعتباری رأساً و بدون نیاز به حکم قضایی یا اجرایی برداشت نموده و به حساب بدهی مشتری منظور نماید. مشتری، ضامن و یا ضامنین در صورت اقدام مؤسسه اعتباری به شرح یادشده حق هرگونه اعتراض و طرح دعوی را از خود سلب می‌نمایند.^۱

تبصره - مؤسسه اعتباری موظف است معادل ریالی موجودی حساب‌های ارزی مشتری، ضامن و یا ضامنین را با استفاده از نرخ ارز روزانه اعلامی در پایگاه اطلاع‌رسانی بانک مرکزی محاسبه نماید.

ماده ۲۰ - مؤسسه اعتباری موظف است، فهرست مطالبات غیرجاری بیش از پنج میلیارد (۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا معادل ارزی آن، جزییات اطلاعات بدهکاران مزبور و گزارش عملکرد خود (براساس برنامه زمان‌بندی مصوب هیئت مدیره برای وصول مطالبات غیرجاری در هر مورد) را به صورت ماهانه به بانک مرکزی منعکس نماید.

^۱ - اصلاح شده بر اساس رأی قطعی شماره ۶۴ مورخ ۱۳۹۸/۱/۲۰ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری؛

ماده ۲۱- مؤسسه اعتباری موظف است با اتخاذ تدابیر لازم نسبت به اطلاع رسانی مناسب در خصوص مفاد این آیین نامه به تمامی مشتریان اقدام نماید.

ماده ۲۲- ارقام مندرج در مواد (۸)، (۱۱) و (۲۰) در صورت لزوم توسط بانک مرکزی مورد تجدیدنظر قرار می گیرد.

ماده ۲۳- مؤسسه اعتباری، در صورت تخلف از مفاد این آیین نامه مشمول مجازات های انتظامی موضوع ماده (۴۴) قانون پولی و بانکی کشور می شود.

این آیین نامه در ۲۳ ماده و ۹ تبصره در یک هزار و دویست و ششمین جلسه مورخ ۱۳۹۴/۰۶/۱۰ به تصویب شورای پول و اعتبار رسید و از تاریخ ابلاغ لازم الاجراء می باشد.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی

اداره مطالعات و مقررات بانکی

آیین نامه وصول مطالبات غیر جاری مؤسسات اعتباری (ریالی و ارزی)